

Trajectum
2 februari 1998

Verklikker met schuldgevoel

Een toneelstuk over de Amerikaanse Unabomber, dan verwacht je bloed en lijken. Maar in *Psychonaut* worstelt de klikkende broer van Theodore Kaczynski met zijn schuldgevoel.

Het Nederlandse toneelstuk *Psychonaut* (letterlijk reiziger in de geest) vertelt het verhaal over Amerika's bekendste terrorist, Theodore Kaczynski, vanuit een verrassend perspectief: dat van zijn broer David.

Theodore Kaczynski begon zijn leven voorspoedig. Al op zijn zestiende studeerde hij aan Harvard en krap tien jaar later doceerde hij zelf wiskunde aan Berkeley. De trots van de familie. Totdat hij op een dag zijn leven omgooit: hij neemt ontslag, gaat als kluisenaar leven en wordt milieuactivist. Zeventien jaar lang houdt hij als de Unabomber met ingenieuze bombrieven de Verenigde Staten in zijn greep. Drie doden en tientallen gewonden later wordt hij ontmaskerd.

Als acteur Roef Ragas begint te schrijven aan wat later zijn mono-

David, die in de Una-pamfletten Theodore's schrijfstijl had herkend. Dat gegeven vond ik zo interessant dat ik verder ben gegaan.

Psychonaut is dus gebaseerd op de werkelijkheid. En *reality* is in. Verkrachtingen en overvallen worden op tv nagespeeld bij Peter R. De Vries, burenruzien uitgevochten bij Frans Bromet. Doodziek kindje ontvoerd? Brave echtgenoot leidt misdadig dubbelleven? De filmrechten zijn verkocht voor je het weet. 'Waar gebeurde verhalen' zijn het helemaal, en ze kunnen niet ranzig, niet sensationeel genoeg zijn.

SENSATIE

Reality beperkt zich niet tot de tv. Reality-toneel laat nieuwsfeiten en het dagelijks leven zien. Een recent voorbeeld is *Tranen in de regen*, waar in Marokkaanse ouders hun eigen

vraagstukken. Nu staan ze op zichzelf. Het toneelstuk *De bende van Venlo* stelt geen vragen over de motivatie van deze misdadigers, maar presenteert hen kotsend en moordend op het toneel. Schijnbaar doel: inspelen op de nieuwsgierigheid en sensatiezucht van het publiek. Een ander geruchtmakend stuk was *Emily, of het geheim van Huis Ten Bosch* uit 1996, dat suggereerde hoe de ogenschijnlijk zo keurige leden van de koninklijke familie werkelijk met elkaar omgaan.

Toneelgezelschap Toetssteen beweerde dat *Emily* niet specifiek over het koningshuis gaat, maar over de problematiek van de troonopvolging. Is dat wat het publiek oppikt, of blijft eerder het door Toetssteen geschetste beeld van het koningshuis hangen? Staatssecretaris Nuis weigerde *Emily*

niet evenzeer de privacy geschenken?

SLACHTOFFER

Emily was aanleiding voor een brede discussie over reality op toneel en televisie. De grootste kritiek gold het hoge sensatiegehalte waarvan onschuldige mensen het slachtoffer worden. De meest intieme details worden zonder compromis in beeld gebracht en uit hun verband gerukt, zodat de kijker een gekleurd beeld krijgt van de personen in kwestie. Ragas: 'Het verneukeratieve van reality-tv is dat mensen niet lang genoeg na mogen denken voordat ze zich vernederen.' Ook op het toneel dreigt vernedering. Van het enige vrouwelijke personage in *De bende van Venlo* blijft de toeschouwer niet veel meer bij dan de kleinere seks die ze zich laat ondergaan. Een recensent noemde het stuk 'zo trendy dat de heftigheid een eventuele bedoeling volkomen ondersneeuwt'. De misdaden van de Unabomber zouden kunnen inspireren tot een aaneenschakeling van gewelddadige scènes. Ragas: 'Of het sensatie wordt, ligt erg aan je perspectief. In de voorstelling stel ik de vraag of het doel de middelen rechtvaardigt. *Psychonaut* gaat over het moeilijke parket waarin je komt als je niet weet wat goed is en wat slecht, en niet over bloed en geweld.' Het stuk is dus wel reality, maar zonder de bijbehorende sensatie. Ragas maakt een duidelijk onderscheid tussen reality op tv en op het podium. 'Op tv kun je niet aan de vorm zien wat fictie is en wat echt. Theater is per definitie fictie. Deze voorstelling is voor een groot deel realiteit, die ik soms heb aangedikt. Tijdens het schrijven trekt het personage zichzelf los van de realiteit, het wordt fictief. Ik heb er daarom geen moeite mee over een bestaand persoon te schrijven.'

VERRADER

Eind vorig jaar is het proces tegen Ted Kaczynski begonnen. Broer

de Unabomber

David heeft een beloning van een miljoen dollar gekregen, maar werd door politie en pers verguisd om zijn 'verraderlijke actie'. Hij heeft zijn baan als sociaal werker opgezegd om zich in te zetten voor de verdediging van zijn broer. Deze wil daar echter niets van weten, en heeft recentelijk zijn advocaten de laan uit gestuurd en schuld bekend. In *Psychonaut* komt de vraag naar voren waarom David zich inzet voor Theodore. Om zijn broer te helpen, of om van zijn schuldgevoel af te komen? Ragas: 'Ik vind het interessant om te kijken hoe mensen zich rechtvaardigen. David worstelt met een dilemma. Hij heeft het goede gedaan door zijn broer, een terrorist, aan te geven. Maar hij bewondert de acties van zijn broer voor een betere wereld. Drie doden is niet eens zo'n hoge score als ze een beter milieu opleveren, tenslotte. Dit soort ethische kwesties interesseren me.'

Psychonaut is reality op de ouderwetse manier. Gewelddadige gebeurtenissen staan niet op zichzelf, maar vormen een achtergrond voor het neerzetten van een moreel vraagstuk. Het door Ragas geschetste beeld van de broers Kaczynski strekt tot nadenken in plaats van tot oordelen. Exacte gebeurtenissen zijn ondergeschikt aan het wrange dilemma dat op het podium wordt verbeeld. Een dilemma met aan beide kanten verliezers. Ragas: Theodore is door zijn arrestatie van zijn schuldgevoel verlost. David niet, die probeert zich tevergeefs te verdedigen door zijn gedrag goed te praten. Ik denk dat hij hier zijn hele leven mee zal zitten. In die zin heeft hij een groter probleem dan Theodore.'

● Vrouwke Tuijnman

Roef Ragas als David Kaczynski in *Psychonaut*

loog *Psychonaut* wordt, is Theodore nog niet gearresteerd. 'Ik schreef over een FBI-agent die naar hem zocht. Toen Kaczynski werd opgepakt, kon ik alles in de vuilnisbak gooien, dacht ik. Maar Kaczynski werd aangegeven door zijn broer

ervaringen met het generatieconflict op het toneel zetten. Altijd al waren oorlogen, koningshuizen en politiek en familiedrama's inspiratiebronnen voor toneelschrijvers. Aanvankelijk vormden deze onderwerpen het decor voor elementaire morele

te subsidiëren, omdat toeschouwers het idee konden krijgen dat het script op feiten stelde. Slachtoffers en verdachten mogen niet tegen hun zin gefilmd worden. Wordt in toneelstukken met bestaande personen in een bedachte werkelijkheid

Psychonaut is van 12 tot en met 14 februari te zien in Huis aan de Werf. Informatie: 030-2334026.

Judasgevoel bij broer van UNAbomber

Eerder bracht hij de jong gestorven tweelingbroer van Elvis in de voorstelling Garon Presley weer tot leven. Nu heeft Roef Ragas opnieuw een stuk geschreven, waarin de broer van de wereldbekende terrorist UNAbomber de hoofdfiguur is. Ook in De Psychonaut, het tweede deel van zijn theatertrilogie Broertje Dood, is Roef Ragas de solovertolker. Paul Feld, mede-artistiek leider van Growing Up in Public, voert nogmaals de regie.

Vanaf 1978 heeft de UNAbomber zestien bomaanslagen gepleegd ten koste van in totaal drie doden en tientallen gewonden. Van de FBI heeft deze meest gezochte actievoerder de naam UNAbomber gekregen, omdat zijn bloedige aanslagen veelal op universiteiten en luchthavens plaatsvonden, (UNiversities en Airports). Zijn acties zijn gericht tegen de technologische overheersing in onze samenleving en de mede daardoor ontstane milieuvervuiling.

Een in de krant verschenen manifest doet David Kaczynski vermoeden wie die UNAbomber is: zijn hooggeleerde, maar zonder-

linge broer Ted. De arrestatie van Ted brengt een stortvloed van reacties teweeg. Radicale linkse groeperingen willen hem zelfs tot president uitroepen. Inmiddels zit David met het aan hem almaar knagende Judas-gevoel: hij heeft immers zijn broer verraden. Al heeft hij inmiddels de beloning van een miljoen dollar aan de nabestaanden van de slachtoffers weggegeven, toch is zijn geweten allesbehalve gesust.

De Psychonaut is een co-productie van de Utrechtse School en het Amphitheater. Roef Ragas heeft na zijn studie Nederlands de toneelschool in Amsterdam gevolgd.

Hij speelde in verscheidene tv-series, waaronder Pleidooi en Baantjer. Verder vervulde hij rollen bij onder meer Het Zuidelijk Toneel, Theater van het Oosten en Stella.

De Psychonaut van en door Roef Ragas. De Utrechtse School Utrecht, t/m za 7 dec 20.30 uur. (do 5 dec première). Amphitheater Amsterdam, 10 t/m 14 dec en 18 t/m 21 dec.

De broer van de UNAbomber aan het woord **Weergaloze documentaire monoloog van Roef Ragas**

AMSTERDAM, vrijdag

Als onze intuïtie ons niet bedriegt, is het einde der tijden nabij voor de klassieken. Hoe kan het anders in een maatschappij waarin de informatiestromen zo'n enorme vlucht hebben genomen. De actualiteit van dagelijkse gebeurtenissen blijkt de inspiratiebron voor theatermakers te worden. Waar Shakespeare ooit zijn eigen tijd versloeg in prachtige gedichten, maken acteurs tegenwoordig hun 'reportages' zelf.

In dat opzicht is 'De psychonaut' van Roef Ragas geen fenomeen op zich, maar golft hij mee op een tendens. Ragas baseerde zijn monoloog op de zaak van de UNAbomber, een terrorist die sinds 1978 in Amerika zestien bomaanslagen pleegde waarbij drie doden en minstens 23 gewonden vielen. Een politieke activist, want de UNAbomber had een heuse ideologie waar vanuit hij zijn daden verrichtte.

Dat bleek toen hij van de New York Times en de Washington Post eiste dat ze zijn manifest publiceerde. Een lang theoretisch verhaal over de schandalige wijze waarop de nieuwe industriële tijd het milieu aan het vernielen is. Blijkbaar was dat voor de bommenwerper reden om mensen te doden en te verwonden.

Aangifte

Sociaal werker David Kaczynski leest het artikel. Hem valt de stijl van schrijven op en meent er de hand van zijn broer Ted in te herkennen. Hij meldt dat feit aan de FBI en enige tijd later kunnen politiemannen deze voormalige professor in de wiskunde inrekenen. Op dit moment bekostigt David de juridische verdediging van zijn familielid en probeert hem bij het proces te helpen door allerlei informatie boven water te halen.

Het is de broer die Roef Ragas tot de hoofdpersoon van zijn solo maakt. De jeugd van de twee speelt daarin een grote

rol. David is blijkbaar altijd de mindere geweest van de intellectueel Ted. Veel contact hadden ze niet. Toen hun vader stierf heeft David de professor een brief geschreven met daarop een rode lijn. Daarmee gaf hij aan dat Ted de brief snel moest lezen. Hij kreeg een briefje terug. „Rode lijn onterecht gebruikt.”

Wat prachtig is aan de tekst is het besef van schuld. David weet dat hij een klikspaan is door Ted aan te geven bij de politie. Maar daarnaast overvalt hem een groot gevoel van medeplichtigheid doordat hij al die jaren de mentaliteit en het karakter van zijn broer heeft ontkend. Weliswaar staat hij op het standpunt dat het fout is om „bommen te gooien om mensen op andere gedachten te brengen”, maar dat heeft hem nooit ontslagen van de betrokkenheid die hij ten opzichte van Ted voelt.

Helder

Ragas speelt de rol van die broer zelf. Hij heeft er een all-American-guy van gemaakt, met een veel te harde lach op plotselinge momenten. Geen scherp analyticus — maar iemand die het gevecht levert met zijn eigen twijfels en die

• Roef Ragas is de broer van UNAbomber Ted Kaczynski.

doorspekt met anekdotes uit het verleden van hun gezin. De monoloog is uitermate praktisch opgebouwd. Naar de betekenis van de zinnen hoeft nergens te raden. Er staat wat er staat, niks tussen de regels, geen suggestie, nauwelijks een dubbele bodem.

Dat maakt de voorstelling haast tot een documentaire. Maar dan wel een die slechts

op het toneel kan voorkomen. De interpretatie van de feiten en de visie op de personages blijkt niet uit wat er wordt gezegd, maar hoe het wordt gezegd en vooral hoe het wordt gespeeld. Fascinerend om te zien hoe Ragas in staat is om aan zijn eigen tekst zo'n meerwaarde toe te voegen.

'De Psychonaut' — een verschrikkelijke titel die de la-

ding van de voorstelling helemaal niet dekt — is daarmee een absoluut hoogtepunt geworden van dit prille theaterseizoen. Het is maar te hopen dat hij als zodanig op zal vallen in het geweld dat Shakespeare en de zijnen nog altijd weten te ontketenen.

Van 10 tot en met 21 december in het Amphitheater.

Dick van den Heuvel

Vrijdag 6 december 1996 11

Dilemma van broer

TONEEL

De psychonaut, van Roef Ragas, door Growing up in public. Regie: Paul Feld. Gezien: 5/12, De Utrechtse School, Utrecht; in Amsterdam, Amphitheater, 9 tot 21/12

door HANS VAN DEN BERGH

Growing up in public brengt maar liefst een trilogie uit over de broers van befaamde broers. Het eerste deel, dat de onbekende tweelingbroer van Elvis Presley centraal stelde, is vorig jaar geschreven en gespeeld door Roef Ragas; het tweede deel ging gisteren in première en heeft de broer van de Amerikaanse milieu-terrorist (de Unabomber) tot onderwerp.

Deze jongere broer David Kaczynski heeft wel heel in het bijzonder een broertje dood aan zijn broer Ted, want hij heeft hem zelf bij de FBI aangegeven. Bij het lezen van oude brieven komt hij er achter dat de onvindbare Unabomber – die al drie mensen gedood en een veelvoud zwaar gewond heeft met explosieven in pakjes – niemand anders kan zijn dan zijn oudere broer.

De schrijver van de monoloog *De psychonaut*, Roef Ragas, verdiept zich dan in de morele con-

flicten waarvoor deze David komt te staan. Moet hij de verrader worden van zijn broer Ted? Maar moet hij dan ook niet de mensheid beschermen tegen een waanzinnige massamoordenaar? En wat moet hij doen met het uitgeloopte tipgeld van één miljoen dollar?

Het is een intrigerende speurtocht naar zijn motieven die we in dit zorgvuldige solotoneelstuk meebeleven. Het knapste is dat Ragas in zijn spel, met een venijnig lachje en een dwangmatige manier van bewegen, duidelijk weet te maken dat er aan de onschuldige broer ook menig steekje los zit. Paul Feld heeft in zijn regie voor een pakkend ritme in de handeling gezorgd en het geheel doorschoten met toepasselijk country-achtige ballads die door Ragas met een imponerend gemak worden gezongen.

Het geheel speelt zich af rond een grote tafel die een rechtszitting suggereert. Op de achtergrond worden fraaie filmbeelden geprojecteerd van de ongerepte natuur die de Unabomber met zijn gewelddadige acties poogde te beschermen.

Een gave kleine productie van een talent dat we in de gaten moeten houden: die Ragas kan zowaar schrijven, acteren, zingen en gitaar spelen!

ZATERDAG 7 DECEMBER 1996 / 11

Verwanten tobben over dode muzikant en de UNAbomber

THEATER

Slamdancing with Mister Brownstone van Job Redelaar. Regie: Ditmer Rouwenhorst. Toneelschuur, Haarlem t/m 7 december. De Psychonaut van Roef Ragas. Regie: Paul Feld. De Utrechtse School t/m 7 december. Herhaling: Amphitheater, Amsterdam, 9 t/m 14 en 18 t/m 21 dec.

Job Redelaar baseerde een theater-solo op de persoon van Courtney Love, weduwe van Nirvana-zanger Kurt Cobain. Francis heet de hoofdpersoon in *Slamdancing with Mister Brownstone*, een vrouwenrol geregisseerd door Ditmer Rouwenhorst. Net als bij Courtney Love heeft haar man, een veel beroemdere popmuzikant dan zijzelf, zelfmoord gepleegd. Dat is een jaar geleden en op een herdenkingsbijeenkomst met tachtigduizend mensen moet zij enkele woorden spreken. Maar wat moet ze zeggen? Dat hij een klootzak was? Dat het misdadig is om er een einde aan te maken?

Tijdens het uur dat Redelaars solo duurt, vertoeft ze in een hotelkamer. Het is vlak voor haar toespraak. Francis zwalkt tussen zielige groothedswaan ('I am Miss World, somebody fuck me') en opgefokte hysterie. Ze is een grote ster, die gisteravond nog Madonna gedag heeft gezegd, en tegelijkertijd is ze een naar aandacht hunkerend meisje. Ze haalt herinneringen op aan haar jeugd, kijkt vertederd in een sprookjesboek, maar slaagt er niet in het verhaal van het lelijke eendje voor te lezen zonder seksueel getinte versprekingen.

Redelaar zet een extreem beeld van een extreem leven knap neer. Zijn personage bestaat uit tal van tegenstrijdigheden, die elkaar moeiteloos afwisselen in een voorstelling vol *distortion*. Alleen begint hij zo drammerig dat *Slamdancing with Mister Brownstone* al meteen ontspoorde. De toespraak komt er uit-

eindelijk. Het publiek moet roepen dat de dode popster een klootzak is.

Een zelfde absurd thema, eveneens gebaseerd op de nauwe verwantschap met een problematisch, beroemd persoon, is te vinden bij Roef Ragas. Hij speelt de broer van de UNAbomber, jarenlang de meest gezochte misdadiger van de Verenigde Staten. Bij zijn bomaanslagen zijn drie doden en gewonden gevallen. Als de UNAbomber, dreigend met meer aanslagen, de *New York Times* en de *Washington Post* zover krijgt dat ze zijn manifest tegen technologische ontwikkeling en milieuvervuiling publiceren, herkent David Kaczynski daarin de hand van zijn broer Ted. Hij besluit hem aan te geven.

De Psychonaut stelt een interessant dilemma aan de orde: mag je je broer aangeven? Die vraag is interessanter dan Ragas' monoloog. De werkelijke David Kaczynski heeft besloten zijn baan op te geven om de verdediging van zijn broer op zich te nemen. Het schuldgevoel heeft gewonnen. Maar inzicht in het proces dat tot die beslissing zou kunnen hebben geleid, krijg je bij Ragas maar mondjesmaat.

Zijn verhaal klopt wel. Hij haalt jeugdherinneringen op, stelt vragen bij de latere acties van zijn broer en langzaam gaat zijn trots ('ik hoef mezelf niet op de borst te kloppen, dat zal God wel doen') over in twijfel. Hij relativeert het belang van drie doden en droomt dan (of is het geen droom?) dat zijn broer hem na een dodelijk ongeluk dat hij heeft veroorzaakt, niet aangeeft.

Toch is *De Psychonaut* als verbeelding van een moreel dilemma te abstract en speels. Vooral het beeld blijft hangen van een broer die zelf ook niet goed bij zijn hoofd is. Hij zingt voortdurend religieuze liedjes en heeft een bulderlach om zijn verlegenheid te maskeren.

Roy van de Graaf

Broer Unabomber in de problemen

Utrechts Nieuwsblad
6 december 1996

Utrecht

Afgunst, genegenheid, het gevoel niet mee te tellen en buitengesloten te zijn; zulke tegenstrijdige gevoelens voor de broer zijn weerkerende thema's in de twee episodes van de theatertrilogie Broertje dood. Roef Ragas is er de schrijver en solovertolker van. In Garon Presley, het eerste deel, sloeg dit op de jong gestorven tweelingbroer van Elvis. In de net voltooide tweede aflevering, De Psychonaut, betreft het David Kaczynski, een broer van de Unabomber. Na het lezen van een manifest in een van de Amerikaanse kranten weet David wie de lang gezochte dader is van diverse dodelijke bomaanslagen. Het is zijn hooggeleerde en superintelligente, maar enigszins zonderlinge broer. De terreurdaden zijn door hem gepleegd uit protest tegen de technologische overheersing en daarmee gepaard gaande milieuvervuiling. Onder het mom van plichtsbetrachting, maar in feite ook om tal van andere redenen verradt David hem aan de FBI. Naderhand wordt hij gekweld door wroeging.

Alsof hij een lezing houdt in een achterafzaaltje met een u-vormige vergadertafel in het midden legt Roef Ragas rechtstreeks aan het publiek verantwoording af van die aangifte. Het is tevens een (vergeefse) poging om met zichzelf in het reine te komen. Gekleed en gekapt als een rechtschapen en fatsoenlijke, bovenmodale burger treedt hij aanvankelijk zelfverzekerd op. Maar een al te uitbundige schaterlach en wat verkrampde lichamelijke reacties geven aan dat hij onder zware twijfels gebukt gaat.

In zijn relaas doet hij verslag van de gebeurtenissen en schetst hij de verstandhouding tussen hem en zijn broer, en de familie-omstandigheden. In het begin heeft de door Paul Feld geregisseerde voorstelling veel weg van de presentatie van een actualiteitenprogramma met nieuwsfeiten en commentaren, maar langzamerhand scherpt Roef Ragas de persoonlijke tragiek aan en krijgt het stuk steeds meer de diepgang van volwaardig drama.

Roef Ragas heeft wel eens de neiging om in zijn spel stoer en ijdel flink uit te pakken. Zeker bij Garon Presley was dat op een storende manier het geval. Hier durft hij zich echt kwetsbaarder en hulpelozer te tonen en dat versterkt juist het tra-

gische van Davids labiele gemoedstoestand. Later blijkt dat ook hij doden op zijn geweten heeft. Niet zoals bij zijn broer ten gevolge van een morele, in de kern menslievende overtuiging, maar door een verkeersongeval uit nalatigheid.

Met zelf op gitaargespeelde en gezongen liederen en via bandopnamen van country-muziek geeft Roef Ragas tevens een impressie van tijd en plaats van handeling. Emoties worden mede tot uitdrukking gebracht via weerkerende filmbeelden. Ondermeervisualiseren versnelde opnamen van groeiende, zich in elkaar verstrengelende klimplanten de wurgende beklemming die David op een gegeven moment in haar greep houdt.

Nee, in de gedachtengang van Roef Ragas is het verre van idyllisch, die onderlinge band tussen broers, maar wat de Psychonaut aangaat, levert het wel boeiend theater op.

Max Smith

De Psychonaut. Spel en tekst: Roef Ragas. Regie: Paul Feld. Toneelbeeld: Catharina Scholten. Co-productie Growing up in Public, de Utrechtse School en Amphitheater. Première Utrechtse School 5/12. Daartoe zien t/m zo 7 dec. Van 10 t/m 14 dec en van 18 t/m 21 dec in Amphitheater Amsterdam.

Roef Ragas speelt jaloerse broer van beroemd crimineel

Voorstelling: De Psychonaut van Roef Ragas door Growing up in Public; tekst en spel: Roef Ragas; regie: Paul Feld. Gezien 5/12 De Utrechtse School, Utrecht. Te zien t/m 7/12 aldaar. Elders: 9 t/m 21/12 Amfitheater, Amsterdam. Inl: 030-2334026.

Door KESTER FRERIKS

De acteur heeft een ongemeen nuf-fig voorkomen: een verkeerde gouden bril, aubergine-kleurig overhemd en broek, geruit jasje. Achter zijn rug glijden zonovertogen beelden voorbij van bloemenvelden. Dat geeft een mooi en lyrisch beeld aan een uitvoering door een persoon gedaan, die beslist niet aantrekkelijk wil zijn. Wat de acteur, Roef Ragas doet, is een anti-hel-dendom prediken. Dat zien we niet vaak op het toneel. Hij wil zich niet mooier voordoen dan hij is, hij heeft geen 'spatjes', hij staat er zijn monoloog te houden in alle kale, barre eenzaamheid.

Er is een troost — zijn gitaar. Ragas kan prachtig de blues zingen, zoals het onvergetelijke 'I saw the light' van, ik meen, Leadbelly, een blinde zanger uit het zuiden van de Verenigde Staten die, desalniettemin, het licht zag. Deze klacht, die de introductie op de voorstelling vormt, betekende voor mij de sleutel tot een luguber, verontrustend verhaal. Ragas vervult een Judasrol, altijd onprettig om te spelen en tegelijk uitdagend om naar te luisteren. De schrijver en acteur liet zich inspireren door het historische verhaal over een Amerikaanse misdadiger, die tussen 1978 en 1995 zestien bomaanslagen pleegde, waarbij minstens drie doden vielen. Hij verborg de

bommen onopvallend in kleurrijke pakjes en geschenken, die, bij de minste aanraking door de geadresseerde, uit elkaar spatten.

Roef Ragas is de jaloerse broer van deze misdadiger. Hijzelf had de moed willen hebben deze aanslagen te plegen, hijzelf had het genie willen bezitten om bommen te monteren en, vooral, om op te komen voor zijn eigen zaken. De bijnaam van de misdadiger, de UNA-bomber, maakt hem voor zijn broer nog intrigerender: zo zou hijzelf een grootheid willen zijn, en dan ook nog gehaat, gedoemd, gezocht door de FBI. Daar droomt het laffe broertje van.

Roef Ragas houdt zijn monoloog strikt vereenzaamd. Hij doet geen enkele poging het publiek bij zijn uitvoering te betrekken, zijn enige houvast zijn zijn tekst en gitaar. Hij maakt een weerloze indruk, duidelijk een jongeman in de schaduw van iemand anders. Zijn identificatie met zijn broer gaat zo ver, dat hij op een dag in blinde drift een auto aanrijdt, waarna de drie inzittenden — een moeder met twee kinderen — door brand omkomen. Nu is hij ook de held, die zijn broer was. Het hele misdaadverhaal rondom de beide broers wordt nog schimmiger en intrigerender, wanneer blijkt dat de sullige broer manifesten ter verdediging van de geniale bommenplaatser heeft geschreven en geplaatst heeft gekregen in *The Washington Post* en *The New York Times*. Zo vermengen zich op schokkende wijze heiligverklaring en jaloezie, enggeestigheid en geniale agressie. Onder dit alles blijft Roef Ragas een eenvoudige burgerjongen met gitaar, die daardoor des te gevaarlijker is.